

La cathara povertà di Catalogna

Autor: Sergi Turiella
Data de publicació: 05-05-2025

En Sergi Turiella, després de llegir el llibre d'En Jordi Bilbeny, també s'ha convençut del passat provençal i càtar de Sant Francesc.

Enceto l'article fent esment de la coneguda cita de Dant, a la Comèdia, sobre els catalans. El text que ens ha arribat imprès parla de "l'avara povertà di Catalogna". No ens sobta gaire que el gran poeta florentí faci referència als catalans, que en aquell segle XIV estenien llur imperi per tota la Mediterrània, ben coneguts arreu. I si n'hi ha cap dubte, podem llegir la Crònica d'En Ramon Muntaner.

Aquesta frase podria haver estat escrita, inicialment, com diu el títol del nostre article: "cathara povertà". Segons qui podria alterar el significat de la frase, del vers en aquest cas, i seria versemblant. Com podríem saber quina opció és l'autèntica? Doncs ho podríem saber pel context de la frase. Dant escriu aquest text com a vers d'un poema en el qual explica que amb la conquesta de Sicília, els catalans arramben amb tot el botí dels Anjú que poden, i omplen fins a la borda les seves galeres.

Per això, qualsevol document, sigui escrit o en d'altre format, com contes o llegendes, costums... que ens pervenen durant el temps, i que el poble recull, els rememora enmig d'un paisatge, d'un moment històric. El llenguatge històric, tant com el llenguatge humà, pot entendre les paraules individualment, però el significat ple només el podrem conèixer pel marc o perspectiva de conjunt.

I aquest fenomen es manifesta explícitament en el recent llibre d'En Jordi Bilbeny sobre Sant Francesc d'Assís. Editat per Librooks el 2024, es titula Sant Francesc, els Càtars i la Llengua Catalana. Hi va exposant el personatge de Sant Francesc enmig de la seva època històrica. Fins ara, la majoria d'aproximacions han estat reduïdes al component religiós. Però, si la motivació religiosa de Sant Francesc és el fonament de la seva acció, aquesta es projecta enmig d'una societat determinada al segle XIII que està vivint moments molt cruels amb les croades contra els càtars i els occitans.

I el context de Sant Francesc no es troba gaire per la Umbria italiana d'Assís. Pas a pas, l'autor va explicant els senyals de la biografia que lliguen el nostre sant amb Catalunya, el Llenguadoc i la Provença. Tant pels orígens com pels fets coneguts de la seva vida, els quals podem posar a Itàlia, però on romanen amb més força i record viu és dins la memòria del nostre poble. Per això, goso dir que és més important la història viva que la història morta que ens han anat explicant des de les trones durant segles.

Petjades com el convent de Sant Francesc de Barcelona, les llegendes recollides pel nostre país, la llengua materna i els pocs textos originals ens han arribat. Un altre senyal és el nom de la mare, que es deia Pica, original de la Provença en deien i, per tant, ja sabem que, com a mínim, Sant Francesc parlava provençal. Podem trobar pistes també a nivell contemporani gràcies a les noves tecnologies.

Si feu una consulta a les bases de dades genealògiques, tant de moda avui dia, del cognom Pica, i les seves variacions Picas, Piques, etc... ens emportarem una gran sorpresa. Els resultats de la seva distribució geogràfica ens porten sobretot a les terres de Catalunya i del Llenguadoc.

Recordem també que En Joan Maragall i Mossèn Cinto Verdaguer van voler ser enterrats amb l'hàbit dels franciscans. Què ens volien dir amb el seu gest? Observem tots aquests símbols que apareixen en el retrat del nostre sant, els quals ens permeten agafar una perspectiva nova i més àmplia del personatge i de la seva societat.

Sergi Turiella

26 de gener del 2025

Podeu llegir l’article publicat originalment al blog «Els Ponts de Sant Boi» entrant a l’enllaç següent:
http://sturiella.blogspot.com/2025/01/la-cathara-poverta-di-catalogna.html